

OPERATOR KAMERY¹

I. PODSTAWOWE ZADANIA

- 1.1. Operator kamery jest najbliższym współpracownikiem Operatora obrazu² i wykonawcą jego artystycznej koncepcji filmu.
- 1.2. Głównym zadaniem Operatora kamery jest obsługa kamery i kompozycja kadru filmowego w trakcie realizacji zdjęć. Wykonując swoje zadania kieruje, za zgodą Operatora obrazu, pracą personelu pomocniczego pionu operatorskiego (departament kamerowy i departament gripowy).
- 1.3. Operator kamery może czasowo zastępować Operatora obrazu za zgodą Reżysera i Producenta filmu.

II. ZALEŻNOŚCI SŁUŻBOWE

- 2.1. Operator kamery jest angażowany przez Producenta na wniosek Operatora obrazu. Warunki współpracy określa umowa.
- 2.2. Operator kamery ogólnie podlega artystycznemu kierownictwu Reżysera i Producenta, zaś bezpośrednio podlega Operatorowi obrazu, który sprawuje wszechstronny nadzór artystyczny i techniczny nad pracą Operatora kamery. W dziedzinie operatywnych dyspozycji podlega także Kierownikowi produkcji, a na planie zdjęciowym Kierownikowi planu.
- 2.3. Operator kamery, wykonując swoje zadania, jest bezpośrednim przełożonym swoich współpracowników, takich jak: Asystent operatora (w tym: Asystent techniczny operatora obrazu – ostrzyciel, tj. asystent prowadzący ostrość, Asystent techniczny – ładowacz taśmy lub nośników i/lub Asystent techniczny ds. podzespołów elektronicznych kamery), Wózkarz, Operator kranu zdjęciowego, Pomocnik wózkarza i inni pomocnicy.

III. ZASTĘPSTWO

- 3.1. Operatora kamery może zastąpić w obowiązkach, w wypadku jego czasowej nieobecności, Operator obrazu. W przypadku konieczności dłuższego zastępstwa Producent, w porozumieniu z Operatorem obrazu, ma prawo zaangażować innego Operatora kamery.

IV. PRAWA, OBOWIĄZKI I ZAKRES CZYNNOŚCI OPERATORA KAMERY

4.1. Ogólne prawa i obowiązki Operatora kamery

- 4.1.1. Operator kamery ma prawo i obowiązek uczestnictwa przede wszystkim w pracach okresu zdjęciowego. Ewentualny inny zakres prac Operatora kamery określa umowa z Producentem.
- 4.1.2. Operator kamery jest zobowiązany przestrzegać zatwierdzonych terminów realizacji zdjęć i warunków finansowych produkcji, bez uszczerbku dla wartości artystycznej filmu.
- 4.1.3. Operator kamery ma prawo do wykonywania samodzielnych prac Operatora obrazu w czasie jego krótkotrwałej nieobecności – za zgodą Reżysera i Producenta, w dziedzinie ustawiania światła i kierowania zdjęciami pojedynczych ujęć i scen oraz wykonywania innych prac z zakresu obowiązków Operatora obrazu.
- 4.1.4. Operator kamery powinien szczegółowo zapoznać się przed zdjęciami ze scenariuszem, scenopisem i/lub storyboardem filmu, z harmonogramem zdjęć oraz z wybraną technologią

¹ Inne nazwy funkcji: Szwenkier (gwarowe), Starszy asystent operatora obrazu (arch.).

² W różnych systemach pracy zależność służbowa może wyglądać inaczej, w tym właśnie zależność Operatora kamery względem Operatora obrazu i Reżysera. Istnieją rozwiązania, w których Operator kamery podlega bezpośrednim poleceniom Reżysera, a nie Operatora obrazu. W Polsce jednak dominuje zależność służbowa względem Operatora obrazu.

produkcji filmu, a także z rodzajem sprzętu zdjęciowego, a w szczególności typem kamery filmowej i wszystkimi aspektami jej działania i możliwości.

- 4.1.5. Operator kamery jest zobowiązany zgłaszać Kierownikowi produkcji filmu wszystkie fakty i okoliczności ograniczające możliwość terminowego wykonania prac produkcyjnych oraz zagrażające przekroczeniem kosztów filmu, wnosząc równocześnie konkretne rozwiązania zmierzające do usunięcia tych okoliczności.
- 4.1.6. Operator kamery poprzez możliwie najlepsze wykonanie swoich zadań powinien przyczynić się w szczególności do sprawnej obsługi prac okresu zdjęciowego, a w tym do ograniczenia do minimum liczby powtórzeń ujęć ze względów technicznych oraz eliminowania przestojów na planie.
- 4.1.7. Operator kamery ma obowiązek uczestnictwa we wszystkich przeglądach roboczych materiałów zdjęciowych, za wiedzą i zgodą Reżysera i Operatora obrazu.
- 4.1.8. W wypadku osobistego powierzenia Operatorowi kamery sprzętu technicznego odpowiada on za jego prawidłową eksploatację, obsługę i bieżącą konserwację.

4.2. Zakres czynności Operatora kamery w okresie przygotowawczym (opcja)

- 4.2.1. Operator obrazu przedstawia Operatorowi kamery, a ten przyjmuje je do wiadomości, zamierzenia w sferze koncepcji artystycznej zdjęć, co implikuje konkretne sposoby realizacji zdjęć i wymogi techniczne; uzgodnienia dotyczą m.in. rodzajów i typów sprzętu w dziedzinie techniki zdjęciowej, w tym: kamer, statywów, wózków zdjęciowych, kranów, podnośników oraz urządzeń specjalnych do zdjęć w nietypowych warunkach i okolicznościach, jak np. zdjęcia z użyciem pojazdów, pod wodą, lotnicze/dronowe.
- 4.2.2. Operator kamery może uczestniczyć w technicznej dokumentacji wybranych lokacji na obiekty zdjęciowe, zapoznając się z wyborem lokalizacji zdjęć w plenerze i wnętrzach naturalnych, dokonując oglądu ustalonych miejsc zdjęć wraz z Operatorem obrazu i planując wstępnie techniczne warunki realizacji zdjęć (jak: ewentualne miejsca ustawienia kamery w obiekcie, możliwość zastosowania określonej optyki, możliwość zastosowania efektów specjalnych itp.).
- 4.2.3. Zapoznaje się z projektami scenograficznymi dekoracji budowanych w atelier i w plenerze oraz wskazuje na potrzeby zastosowania konkretnych rozwiązań scenograficznych pod kątem planowanego użycia sprzętu zdjęciowego.
- 4.2.4. Realizuje na polecenie Operatora obrazu zdjęcia „uciekające” i zdjęcia do teł (do późniejszej reprojekcji, np. na ekranach ledowych w zakresie wirtualnej produkcji).
- 4.2.5. W wypadku planowania zdjęć z dodatkową ekipą (2nd Unit), udziela wskazówek Operatorowi drugiej kamery.
- 4.2.6. Na życzenie Operatora obrazu realizuje zdjęcia próbne z Aktorami.
- 4.2.7. Przeprowadza próby kamery z nośnikiem wybranym do filmu, w miarę możliwości jak najbardziej wszechstronnie, z udziałem fachowego personelu i z zastosowaniem gamy urządzeń optycznych, w warunkach oświetleniowych zbliżonych maksymalnie do późniejszego stosowania w okresie zdjęciowym, celem sprawdzenia jakości pracy sprzętu zdjęciowego i walorów nośnika. Nadzoruje skompletowanie wszystkich elementów technicznych z dziedziny techniki zdjęciowej przez personel pomocniczy.
- 4.2.8. Uczestniczy, w miarę możliwości organizacyjnych, w próbach aktorskich w obiektach zdjęciowych (tzw. oswojeniach).
- 4.2.9. Operator kamery, opcjonalnie, uczestniczy w akceptacji pierwszych obiektów zdjęciowych, uzgadniając z Operatorem obrazu szczegóły realizacyjne pod kątem techniki zdjęciowej.

4.3. Zakres czynności Operatora kamery w okresie zdjęciowym

- 4.3.1. Operator kamery obsługuje kamerę podczas każdego z ujęć, dbając o kompozycję kadru, zgodną z omówioną z Reżyserem i Operatorem obrazu koncepcją zdjęć. Ponadto

- odpowiada za ruch obrazu w kamerze – rzeczywisty lub pozorny (wynikający z manipulacji optyką) oraz dba o ewentualny ruch samej kamery z użyciem sprzętu towarzyszącego.
- 4.3.2. Operator kamery przeprowadza próbę każdego ujęcia z niewłączoną kamerą, ustalając wszystkie parametry pracy kamery i osprzętu. Czynności związane z kadrowaniem Operator kamery wykonuje osobiście, a w wypadku urządzeń półautomatycznych kontroluje kadr przy pomocy urządzeń bezprzewodowych i monitorów, ściśle współpracując oraz wydając polecenia następującym osobom: Asystentowi operatora obrazu, Wózkarzowi, Operatorowi kranu lub Operatorowi steadicamu oraz innym osobom współpracującym w pionie operatorskim i wykonującym czynności pomocnicze³.
 - 4.3.3. Kontroluje na bieżąco na planie zdjęciowym kadr filmowy, informując o jego granicach, udzielając wskazówek odtwórcom ról przed rozpoczęciem ujęcia, a także Klapserowi, Mikrofoniarzowi bądź innym osobom z ekipy filmowej w sprawach dokładnego ustawienia przed kamerą (poza kadrem). W wypadku pojawienia się w kadrze podczas ujęcia elementów niepożądanych, jak sprzęt filmowy, mikrofony itp. lub powstania nieprawidłowości kompozycyjno-technicznych (np. nieostrości, niepożądanego kompozycji kadru) informuje o tym po ujęciu i ewentualnie wnioskuje o powtórzenie ujęcia, przy czym Operator kamery nie ma uprawnień do przerywania ujęcia (zastrzeżonego dla Reżysera).
 - 4.3.4. Obsługuje osobiście kamerę podczas zdjęć „z ręki”, bez udziału personelu pomocniczego, statywów i innego sprzętu – zgodnie z dyspozycjami Operatora obrazu i Reżysera.
 - 4.3.5. Realizuje zdjęcia dbając o logikę ekonomii każdego dnia zdjęciowego, dążąc do realizacji poszczególnych scen bez przerw i zbędnej liczby przestawień sprzętu zdjęciowego. Wykonuje w tych kwestiach polecenia Operatora obrazu, we współpracy z Reżyserem i Kierownikiem planu.
 - 4.3.6. W wypadku realizacji zdjęć na planie z planowanym późniejszym wkomponowaniem komputerowych wizualnych efektów specjalnych (VFX), współpracuje ściśle z właściwym konsultantem na planie zdjęciowym (np. Supervisorem VFX).
 - 4.3.7. Operator kamery, opcjonalnie, uczestniczy w okresowych przeglądach materiałów roboczych.
 - 4.3.8. Wykonuje zalecone przez Producenta dodatkowe prace zdjęciowe i ewentualne poprawki.

³ Operator kamery może także osobiście pracować z innym specjalistycznym sprzętem do prowadzenia kamery, takim jak *steadicam*, dron, zdalnie sterowana głowica (ang. *hot head*) lub też być zastąpionym przez innego Operatora kamery. Więcej o rozszerzeniu definicji Operatora kamery w komentarzu w części V.

V. KOMENTARZ

Zgodnie z przedstawionym zakresem czynności Operatora kamery, istnieje możliwość zasadnego traktowania operatorów urządzeń specjalistycznych (np. dronów, steadicamów, kranów czy flycamów itp.) jako operatorów kamer funkcjonujących w strukturze pionu operatorskiego i departamentu kamerowego, a nawet departamentu gripowego. Wynika to z charakteru ich pracy, która obejmuje podobne zadania związane z kompozycją kadru, ruchem kamery oraz współpracą z Operatorem obrazu i Reżyserem.

Operatorzy dronów, steadicamów, kranów i flycamów realizują ujęcia zgodnie z wizją Operatora obrazu i Reżysera, wykonując często zadania, które mogą być (aczkolwiek nie muszą) tożsame z obowiązkami Operatora kamery, takie jak:

- Obsługa sprzętu zdjęciowego (kamery lub akcesoriów sterujących kamerą).
- Bieżąca kompozycja kadru / prawidłowe kadrowanie zgodne z wizją artystyczną.
- Udział w próbach ujęć.
- Przestrzeganie koncepcji artystycznej i zaleceń technicznych.
- Dbłość o ekonomikę pracy na planie.
- Bezpieczeństwo eksploatacji sprzętu.
- Realizacja ujęć wymagających specjalnych technik zdjęciowych.
- Współpraca z innymi specjalistami podczas realizacji ujęć z departamentem VFX.

Zgodnie z powyższym opisem zależności służbowych, Operator kamery jest bezpośrednim przełożonym Operatorów kranów i innych urządzeń wspomagających. W praktyce, Operatorzy dronów i steadicamu mogą podlegać jednak podobnym relacjom, współpracując ściśle z Operatorem obrazu (z pominięciem Operatora kamery) lub z Operatorem kamery. W efekcie operatorzy urządzeń specjalistycznych (w których lub do których) jest montowana kamera, tak jak Operatorzy kamery, odpowiadają za podobny zakres działań.

Podobnie jak Operator kamery, Operatorzy urządzeń specjalistycznych, w szczególnych przypadkach, powinni uczestniczyć w:

- Technicznych dokumentacjach lokacji/obiektów zdjęciowych.
- Próbach technicznych sprzętu.
- Spotkaniach z Operatorem obrazu i Reżyserem w celu omówienia koncepcji artystycznej.
- Próbach aktorskich z zastosowaniem sprzętu specjalistycznego.

Podsumowując: ze względu na zbieżność zadań, zakresu odpowiedzialności i współpracy w ramach pionu operatorskiego, Operatorzy dronów, steadicamów, kranów i flycamów itp., mogą być traktowani jako Operatorzy kamer specjalistycznych z podobnymi do opisanych powyżej obowiązkami. Jednak bardzo istotne będzie w tym przypadku ustalenie zależności lub samodzielności w podejmowaniu decyzji o kompozycji kadru i to sposób zapisania zakresu obowiązków będzie decydował o charakterze umowy, co pomoże uniknąć nieporozumień i zapewni efektywną współpracę na planie.

Kamil Przełęcki